ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
36003, м. Полтава, вул. Івана Банка, 3
код за ЄДРПОУ 01597997
п/р UA663223130000026008000019421
в АТ «Укрексімбанк»

POLTAVA UNIVERSITY OF ECONOMICS AND TRADE
3, Ivan Banka Street, Poltava, 36003, Ukraine
EDRPOU 01597997
Account UA663223130000026008000019421
in JSC Ukreximbank

+38 (0532) 50-91-70 +38 (0532) 50-02-22 can@puet.edu.ua

POLTAVA UNIVERSITY OF ECONOMICS AND TRADE

www.puet.edu.ua

від 18.09.2026 № 01-09/69 на №

РЕЦЕНЗІЯ

на програму обов'язкової навчальної дисципліни «Цивільне право та цивільний процес» для підготовки фахових молодших бакалаврів у кооперативних фахових коледжах спеціальності D6 Секретарська та офісна справа, розроблену укладачами Юлією Децюрою, Юлією Скляренко, Світланою Аппазовою, Ельвірою Січкар, Олександром Довгим та Валентином Святецьким

Навчальна дисципліна «Цивільне право та цивільний процес» посідає важливе місце в підготовці фахівців спеціальності «Секретарська та офісна справа», які працюватимуть в апаратах судів, нотаріальних та адвокатських офісах, юридичних службах підприємств, органах місцевого самоврядування і кооперативних організаціях. Саме в цих сферах фахівець щодня стикається з договорами, довіреностями, заявами та процесуальними документами, а отже має розуміти не лише їх форму, а й правову природу відносин, які вони оформлюють, і порядок судового захисту порушених прав.

Об'єднання в межах одного курсу матеріального і процесуального права є виправданим для освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра «Інформаційне та правове забезпечення в адміністративній, судовій та підприємницькій діяльності». Такий підхід дозволяє здобувачам сформувати цілісне уявлення про шлях від виникнення цивільного правовідношення до ухвалення та виконання судового рішення, від виникнення суб'єктивного цивільного права – до забезпечення його ефективного захисту. Мета і завдання дисципліни сформульовані чітко, мають виражену практичну спрямованість і узгоджуються із заявленими компетентностями та результатами навчання.

Структура програми є логічною та відповідає класичній систематизації галузей: чотири розділи (Загальна та Особлива частини цивільного права, Загальна та Особлива частини цивільного процесуального права) охоплюють загалом 31 тему. Загальний обсяг навчальної дисципліни становить 255 годин (бажано уточнити, чи узгоджується це з обсягом дисципліни у кредитах згідно ОПП), з яких 126 – аудиторні (64 лекційні, 30 практичних і 32 семінарські), 69 – самостійна робота, по 30 годин відведено на екзамен (окремо) і курсову роботу. Інформаційний обсяг визначено загалом коректно, підсумки за темами і розділами збігаються, а види занять, зазначені в таблиці, відповідають змісту тем. Переважання цивільного права (136 годин) над цивільним процесом (59 годин) з огляду на профіль спеціальності видається обґрунтованим.

Заслуговує на схвальну оцінку прагнення укладачів відобразити сучасний стан законодавства. Наприклад, до програми включено електронний договір (тема 2.4), право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання (тема 2.3), виклик учасників справи через електронний кабінет (тема 3.3), розгляд справ про видачу обмежувального припису, врегулювання спору за участю судді та медіацію тощо. Позитивно слід оцінити й практичну складову – складання проєктів договорів, заповіту та спадкового договору, відзиву на позовну заяву, зустрічного позову, мирової угоди, що безпосередньо працює на результат навчання РН10. Список літератури значною мірою оновлено виданнями 2020-2025 років.

Разом з тим, з метою подальшого вдосконалення програми вважаємо за доцільне висловити кілька рекомендацій.

Рекомендації щодо змістовного наповнення:

1. У темі 2.14 «Недоговірні зобов'язання» використано формулювання «органів дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду». Чинна редакція ст. 1176 ЦК України оперує поняттями «орган, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратура або суд». Така ж термінологія використовується і у спеціальному Законі України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду». Назву відповідного питання варто привести у відповідність до тексту Кодексу.
2. У темі 3.3 до самостійної роботи включено питання «Порядок виклику відповідача чи третьої особи через оголошення у пресі. Визначення

друкованого органу, в якому розміщується оголошення про виклик відповідача». Відповідно до ч. 11 ст. 128 ЦПК України (в редакції Закону від 07.12.2017 № 2229-VIII) такі особи викликаються через оголошення на офіційному вебсайті судової влади України, тож виклик через пресу та визначення друкованого органу чинним законодавством не передбачені. Це питання доцільно вилучити, залишивши вже наявне в тексті питання про оголошення на вебсайті судової влади. Крім того, в переліку знань до цієї теми згадано «призупинення та переривання» процесуальних строків; «переривання» є категорією позовної давності, тоді як ЦПК України оперує поновленням, продовженням процесуальних строків і зупиненням їх перебігу. Варто також усунути повтор питання про вручення повісток у разі зміни місця проживання, яке наведено двічі.

3. У темі 4.1 серед питань самостійної роботи зазначено «Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими актів на їх витребування». Очевидно, що йдеться про справи про визнання необґрунтованими активів та їх витребування, розгляд яких має окреме регулювання в ЦПК України; формулювання потребує виправлення. Водночас у темі не згадано такі важливі для практики процесуальні дії та інститути, як залишення позовної заяви без руху та її повернення, зупинення і закриття провадження, залишення позову без розгляду. Для майбутніх працівників апарату суду та юридичних офісів ці питання мають практичне значення, тому їх бажано додати хоча б на рівні самостійної роботи.
4. Враховуючи профіль спеціальності та заявлені СК11, РН4 і РН15, рекомендуємо поглибити в процесуальному блоці вивчення питань щодо електронного судочинства: функціонування Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи та підсистеми «Електронний суд», подання процесуальних документів в електронній формі, особливості електронних доказів. Наразі ця проблематика згадується фрагментарно (виклик через електронний кабінет, зберігання електронних доказів), хоча саме вона найтісніше пов'язана з майбутньою професійною діяльністю здобувачів. Відповідні питання можна органічно включити до тем 3.1, 3.3 та 3.4.
5. На розсуд укладачів пропонуємо також розглянути доцільність: а) доповнення теми 1.3 питанням про цифрові речі як новий об'єкт цивільних прав, а теми 2.2 – питанням про охорону неоригінальних об'єктів, згенерованих комп'ютерною програмою (Закон України «Про авторське право і суміжні

права», 2022 р.), – тим більше, що до списку літератури авторами включено дотичні публікації (джерела 48, 62), а в змісті тем вони не відображені; б) доповнення теми 4.2 справами про встановлення факту народження або смерті особи на тимчасово окупованій території України, які в умовах воєнного стану мають значну практичну поширеність. Крім того, з огляду на втрату чинності Господарським кодексом України з 28.08.2025 (Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX) доцільно актуалізувати семінарське заняття теми 1.2 «Організаційно-правові форми юридичних осіб» зі згадуванням перехідного періоду, а договір поставки (тема 2.5) розглядати виключно на підставі ЦК України (наголошуємо що нечинний ГК України у програмі не згадується, рекомендується приділити більше уваги наслідкам втрати ним чинності).

Рекомендації щодо методичного забезпечення та оформлення:

1. Як форму підсумкового контролю визначено курсову роботу, диференційований залік та екзамен, однак у таблиці інформаційного обсягу відображено лише екзамен і курсову роботу, а розподіл форм контролю за семестрами не зазначено. Крім того, програма не містить вимог до курсової роботи та критеріїв її оцінювання (ймовірно, ці питання врегульовано окремими методичними рекомендаціями, однак відсилки до них програма не містить).
2. Перелік компетентностей і результатів навчання загалом відповідає профілю дисципліни. Водночас ЗК 2 у наведеній редакції охоплює здатність використовувати різні види та форми рухової активності, формування якої засобами цієї дисципліни неочевидне, тож доцільною була б примітка про часткове формування цієї компетентності. Також варто конкретизувати, через які теми та завдання забезпечуються СК8 і СК9, пов'язані з організацією документно-інформаційних потоків (наприклад, через роботу з процесуальними документами та реєстрами).
3. Нумерація розділів в основному тексті не відповідає змісту (зокрема, «Інформаційний обсяг» позначено як розділ 2 замість 4, «Список рекомендованої літератури» – як 3 замість 5, розділи 6, 7 і 9 не пронумеровано). У змісті назва розділу 4 («Особлива частина») не відповідає назві в тексті («Цивільний процес. Особлива частина»). Текст містить окремі технічні огріхи (злиті слова, зокрема в назвах законів і джерел), а також окремі описки, наприклад, у темі 4.4 – «для провадження розгляду» замість

«для продовження розгляду». Перелік компетентностей викладений шрифтом, що відрізняється від решти тексту. Рекомендовано провести додаткову вичитку та коректуру тексту.

4. Список рекомендованої літератури містить дублювання (джерела 16 і 17, 20 і 21, 22 і 23, 15 і 19, 31 і 34 є тими самими виданнями), а також окремі нормативні акти, зв'язок яких зі змістом дисципліни неочевидний (наприклад, закони «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про державну службу»). Список рекомендовано переглянути зокрема і на предмет уніфікації оформлення відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015.

Висловлені зауваження мають переважно уточнювальний характер, спрямовані на актуалізацію окремих положень (можливо, при наступному перегляді) і не нівелюють загальної позитивної оцінки програми. Програма є змістовною, системною, має чітку практичну спрямованість і відповідає освітньо-професійній програмі.

Загалом програма обов'язкової навчальної дисципліни «Цивільне право та цивільний процес» для підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності D6 Секретарська та офісна справа заслуговує на схвальну оцінку та може бути рекомендована до затвердження та впровадження в освітній процес.

Рецензенти:
доцент закладу вищої освіти кафедри правознавства
Полтавського університету економіки і торгівлі
к.ю.н., доцент Олег КУЛЬЧІЙ

Особистий підпис О. Кульчія
ЗАВІРЯЮ
Начальник відділу кадрів ПУЕТ
А. Залотовець